

CESTA DO RÍMA (Sk 27 – 28)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Skutky 27; Skutky 28; Rim 1,18–20

ZÁKLADNÝ TEXT

Neboj sa, Pavol. Máš predsa stáť pred cisárom a Boh ti daroval všetkých, čo sa plavia s tebou. (Sk 27,24)

Pavol veľmi dlho túžil navštíviť Rím, ale jeho zatknutie v Jeruzaleme a dlhé väznenie v Cézareji všetko zmenilo. Tým, že ustúpil zákonníckemu tlaku vodcov jeruzalemských kresťanov, takmer päť rokov strávil v rímskej väzbe – ak do toho započítame aj čas strávený plavbou do Ríma. To všetko bolo vážnou ranou pre jeho misijné plány.

Pavol však nežil len prekážkami. Samotný Ježiš totiž apoštolovi zaslúbil, že napriek všetkému bude vydávať svedectvo o Kristovi aj v Ríme (Sk 23,11). Boh nám dáva stále nové príležitosti – a to aj vtedy (alebo dokonca práve vtedy), keď sa odchýlime od jeho plánu. Nielenže sa Pavol napokon dostal do Ríma v putách, ale neexistuje ani žiadny biblický dôkaz, že sa mu niekedy podarilo ísť do Španielska, ako si to naplánoval (Rim 15,24). Keď bol prepustený z toho, čo je známe ako jeho prvé rímske väzenie, Pavla zatkli znova. Tentoraz sa to však skončilo mučeníckou smrťou (2Tim 4,6–8) za vlády cisára Nera.

Áno, Pavol sa dostal do Ríma. A počas čakania v domácom väzení na súd pred cisárom bez zábran hovoril – aj napriek okovám (Ef 6,20; Fil 1,13) – so všetkými, ktorí sa ním prišli (Sk 28,30.31), a to dokonca aj s ľuďmi z cisárskeho dvora (Fil 4,22).

PLAVBA DO RÍMA

²²Teraz vás vyzývam, aby ste neklesali na duchu, lebo nikto z vás nepríde o život, iba plavidlo sa zničí. ²³Tejto noci totiž pri mne zastal anjel toho Boha, ktorému patrí a ktorému slúžim, ²⁴a povedal: Neboj sa, Pavol. Máš predsa stáť pred cisárom a Boh ti daroval všetkých, čo sa plavia s tebou. (Sk 27,22–24)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Po približne dvoch rokoch väznenia v Cézarei (Sk 24,27) Pavla poslali do Ríma. Keďže Lukáš používa v ďalšom rozprávaní prvú osobu množného čísla a pri naša množstvo podrobností z rušného morského putovania do Itálie (Sk 27,1–28,16), je na mieste predpokladať, že bol jedným z Pavlových spoločníkov na ceste – spolu s kresťanom menom Aristarchos (Sk 27,2). Ďalšou významnou osobou v tomto príbehu bol rímsky stotník Július, ktorý mal na starosti prepravu Pavla a ďalších väzňov (Sk 27,1).

Nevieme, kedy presne sa vydali na cestu, ale keď ubehlo „pomerne veľa času“, plavba sa stávala nebezpečnou. Pôst (Sk 27,9) odkazuje na Deň zmierenia, ktorý sa koná 10. dňa židovského mesiaca tišri (september/október). Vzhľadom na chladné podmienky sa plavba v Stredozemnom mori zvyčajne na zimu (od novembra do marca) prerušovala. Keďže sa však od začiatku stretávali s rôznymi ťažkosťami, s veľkým oneskorením sa im podarilo doplávať na miesto zvané *Dobré Prístavy*, ktoré sa nachádzalo na ostrove Kréta (Sk 27,8).

Prečítaj si text Skutky 27,9–12. Pavol vo svojom príhovore varoval pred hroziacim nebezpečenstvom. Prečo ho ostatní nebrali vážne?

Pavlove varovné slová zostali nepovšimnuté, preto sa rozhodli plaviť ďalších asi 65 kilometrov západným smerom do krétskeho prístavu Fénix, kde by mohli v bezpečí prečkať zimu. Nanešťastie, pri náhlej zmene počasia sa ocitli v takej silnej víchrici, že posádka lode nemala žiadnu inú možnosť, než nechať, aby bola loď hnaná juhozápadným vetrom preč od pevniny. Keďže loď začala naberať vodu, v zúfalej snahe ju odľahčiť museli onedlho hodiť cez palubu nielen všetok náklad, ale aj niektoré časti lodného náradia. Situácia bola zo dňa na deň dramatickejšia. Niekoľko dní sa plavili pri úplnom zatemnení oblohy, vo veľmi zlej viditeľnosti, v hustom daždi a besniacom vetre bez toho, aby mali predstavu, kde sa nachádzajú. Napokon sa ocitli v situácii, ktorú Lukáš zaznamenáva slovami: „Začali sme strácať všetku nádej na záchranu.“ (Sk 27,20)

Prečítaj si text Skutky 27,21–26. Akými slovami sa Pavol prihovoral posádke na lodi? Aké výzvy zazneli z jeho úst? Čím podporoval svoje tvrdenia? Ako reagovali ľudia na palube? Prečo sa ich reakcia líšila a rozhodli sa riadiť Pavlovými radami?

Prorockými slovami Pavol odovzdal posádke poslanstvo, ktoré práve dostal od Boha. Nedalo sa vyhnúť nebezpečenstvu a ani hmotným stratám, ale všetci mali ostať nažive.

APLIKÁCIA

■ **Prečo taký verný a odovzdaný služobník, akým bol Pavol, mal tak veľa trpieť? Čo sa z toho môžeš naučiť?**

STROSKOTANIE

³³A kým nezačalo svať, Pavol všetkých vyzval, aby si zajedli. Hovoril: Dnes je už štrnásť deň, čo vyčkáate bez jedla a nič ste nevzali do úst. ³⁴Preto vás vyzývam, aby ste si zajedli, veď je to potrebné na vašu záchranu, lebo nikomu z vás sa ani vlas z hlavy nestratí. ³⁵Keď to povedal, vzal chlieb a pred všetkými sa poďakoval Bohu, rozlomil ho a začal jesť. ³⁶Všetkým sa vrátila dobrá myseľ a aj oni sa pustili do jedla. (Sk 27,33–36)

Počas svojho druhého príhovoru Pavol ubezpečil všetkých na palube – spolu 276 ľudí (Sk 27,37) – že napriek problémom a zničeniu lode nikto z nich nezhyynie (Sk 27,22). O štrnásť dní neskôr sa apoštolove slová naplnili. Stále zúrila búrka a vietor a vlny loď unášali na mori. Keď neskôr námorníci začali mať pocit, že sa loď blíži k pevnine (možno podľa hluku vln; Sk 27,27), po opakovanom meraní hĺbky mora (Sk 27,28) a v obave, že loď narazí na skaly na pobreží, spustili štyri kotvy v zadnej časti plavidla, aby znížili jeho rýchlosť. To všetko sa dialo v noci, preto si všetci „želali“ („priali“ – Roh), aby už bol deň (Sk 27,29). V gréčtine je na tomto mieste použité slovo *euchomai*, ktoré okrem uvedených významov znamená aj „modlili sa“. Je celkom pochopiteľné, že každý na palube sa zúfalo modlil k svojmu Bohu.

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Skutky 27,30–44. Čo považuješ za najdôležitejšie okamihy celého príbehu? Čo sa z neho môžeš naučiť?

Od začiatku cesty sa stotník správal k Pavlovi korektne, ale nemal dôvod spoľiehať sa na apoštolov úsudok v súvislosti s plavbou po mori. Po dvoch týždňoch na rozbúrenom mori však už situácia bola iná. Pavol si získal stotníkov rešpekt aj vďaka prorockým slovám o ich záchrane napriek stroskotaniu lode (Sk 27,21–26). Apoštolove slová sa mali čoskoro vyplniť.

Pavol vyzval všetkých na palube, aby sa najedli, inak nebudú mať silu doplávať na breh. Božia prozreteľnosť neprichádza preto, aby sme nemuseli konať naše bežné povinnosti. „V celom príbehu sa nachádza zreteľná vyváženosť medzi Božím uistením o záchrane ľudí a ich vlastným úsilím postarať sa o ňu.“ (WILLIAMS, David J.: *Acts. Grand Rapids: Baker, 1990, str. 438*)

S príchodom rána námorníci spozorovali záliv s pobrežím, kam chceli loď nasmerovať na plytčinu. Loď sa však k brehu nedostala. Namiesto toho uviazla pravdepodobne na útese alebo piesočnej naplavenine a pod náporom vln sa rozpadla. Napokon sa ukázalo, že nikto z nich nezahynul – presne ako to predpovedal Boh prostredníctvom Pavla.

- **Vojaci chceli pozabíjať zajatcov, aby neutiekli, ale stotník im v tom zabránil najmä kvôli Pavlovi. Čo ti táto skutočnosť hovorí o Pavlovom charaktere a o sile jeho svedectva? Čo to vypovedá o stotníkovi? Čo sa z toho môžeš naučiť pre seba?**

APLIKÁCIA

NA MALTE

³Ked' Pavol nazbieral hrbu raždia a kládol z neho na oheň, zahryzla sa mu do ruky vretenica, ktorá unikla pred horúčavou. ⁴Ked' domorodci uvideli, ako mu had visí na ruke, hovorili si: Tento človek je iste vrah; hoci sa zachránil pred morom, trestajúca spravodlivosť mu nedopraje žiť. ⁵On ho však striasol do ohňa a nič sa mu nestalo. ⁶Oni čakali, že čoskoro opuchne alebo padne mŕtvy. Ale keď už dlho čakali a videli, že sa s ním nič zlé nedeje, zmenili mienku a hovorili, že je boh. (Sk 28,3–6)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Počas dvoch týždňov nekontrolovanej plavby zúriace živly unášali loď z Dobrých prístavov na Kréte takmer osemsto kilometrov smerom na západ. Až po dosiahnutí pobrežia sa stroskotanci dozvedeli, že sú na Malte, malom ostrove uprostred Stredozemného mora, južne od Sicílie. Teraz boli pred nimi tri mesiace čakania na koniec zimy a na vhodnú loď, aby mohli pokračovať ďalej (Sk 28,11).

Prečítaj si text Skutky 28,1–10. Ako Boh použil Pavla na Malte? Ako to súviselo s jeho misiou?

Obyvatelia Malty boli priateľskí a pohostinní. Keď videli stroskotancov, rozložili oheň na zohriatie a postarali sa aj o ich ďalšie potreby.

Udalosť s hadom upriamila pozornosť ľudí na Pavla. Najprv miestni videli v Pavlovom uštipnutí boží trest. Mysleli si, že Pavol je vrahom, ktorý síce unikol smrti utopením, ale bohovia si ho našli – možno grécka bohyňa *Diké*, zosobnenie spravodlivosti a odplaty. Ale keďže apoštol nezomrel, označili ho za boha, ako sa to stalo aj v Lystre pred niekoľkými rokmi (Sk 14,8–18). A hoci Lukáš sa viac pri tejto príhode nezdržiava, môžeme predpokladať, že Pavol využil túto príležitosť a priniesol ľuďom svedectvo o Bohu, ktorému slúžil.

Publius z nasledujúceho príbehu bol buď rímsky prokurátor (miestodržiteľ) Malty alebo miestny vysoký hodnostár (grécke označenie *prótos tés nésou* znamená doslova „prvý [muž] ostrova“). Vieme však, že prijal Pavla a jeho spoločníkov a tri dni sa o nich staral ako o hostí, pravdepodobne kým si našli trvalejšie bývanie. Zázračné uzdravenie jeho otca bolo pre Pavla ďalšou príležitosťou na službu uzdravovania, podobnú tým, ktoré sa spomínajú v súvislosti s jeho pobytom v Lystre (Sk 14,8–10), Efeze (19,11.12) a v Troade (20,9–12). Pavol nespomína ani jedného obráteného, ktorého by zanechal na Malte po ich trojmesačnom zimovaní na tomto ostrove. Takéto vynechanie môže byť náhodné, ale celkom dobre ilustruje skutočnosť, že naša služba vo svete je oveľa širšia než počítanie krstov a založených zborov. Súčasťou nášho poslania je napĺňať potreby ľudí v núdzi. Tento praktický rozmer služby je neoddeliteľnou súčasťou zvestovania evanjelia (Sk 20,35; pozri aj Tít 3,14).

APLIKÁCIA ■ Uvažuj na tým, že miestni pohania mali základný zmysel pre spravodlivosť. Kde sa vzal? Čo by malo byť zdrojom tvojho zmyslu pre spravodlivosť? (Premýšľaj o tom v kontexte Rim 1,18–20.)

PAVOL NAPOKON V RÍME

¹⁷Po troch dňoch Pavol zvolal popredných Židov. Keď sa zišli, hovoril im: Muži, bratia! Ja som neurobil nič ani proti Bohu, ani proti zvykom otcov, no v Jeruzaleme ma uväznili a vydali do rúk Rimanov, ¹⁸ktorí ma na základe vyšetrovania chceli prepustiť, lebo nenašli na mne nijakú vinu hodnú smrti. ¹⁹No Židia sa proti tomu postavili, a tak som bol donútený odvolať sa k cisárovi, ale nie preto, aby som z niečoho obžaloval svoj národ. ²⁰Preto som vás teda zvolal, aby som sa s vami stretol a pohovárал. Ved' túto reťaz nosím pre nádej Izraela. (Sk 28,17–20)

Po troch mesiacoch strávených na Malte mohol Pavol a jeho spoločníci konečne pokračovať vo svojej ceste (Sk 28,11). Po niekoľkodňovej plavbe sa im podarilo dostať sa až do Puteol (Sk 28,13; dnešné Pozzuoli, súčasť Neapola). Odtiaľ cestovali do Ríma pravdepodobne po pevnine (pozri Sk 28,11–16).

Správa o tom, že Pavol sa blíži do hlavného mesta, sa rozniesla veľmi rýchlo. Skupina kresťanov z Ríma sa mu vybrala naproti, aby ho privítali. Hoci Pavol nikdy predtým v Ríme nebol, mal v meste mnohých priateľov – spolupracovníkov, obrátených, príbuzných a mnohých ďalších, ktorí boli blízki jeho srdcu (Rim 16,3–16). Zvlášť stretnutie na Via Appia muselo byť nesmierne dojímavé, keď zoberieme do úvahy, že Pavol prežil stroskotanie lode a navyše bol aj väzňom. Výsledkom jedinečnej lásky a starostlivosti, ktorú mu preukázali jeho milovaní priatelia, bola Pavlova vďačnosť. Ďakoval Bohu a prežíval nesmierne povzbudenie, keďže ho onedlho čakal súd pred cisárom.

Vo svojej oficiálnej správe Festus musel určite napísať, že podľa rímskeho práva sa Pavol nedopustil žiadneho previnenia ani zločinu (Sk 25,26.27; 26,31.32). To môže byť vysvetlením, prečo mu umožnili prenajať si vlastné ubytovanie (Sk 28,30) a nemusel tráviť čas vo väznici alebo vo vojenskom tábore, aj keď podľa rímskych zvyklostí bol neustále pripútaný k strážcovi.

Prečítaj si text Skutky 28,17–22. S čím Pavol začal hneď, ako sa v Ríme usadil? O čom svedčí jeho aktivita?

Verný svojej tradícii, Pavol sa hneď, ako to bolo možné, rozhodol stretnúť s miestnymi Židmi. A hoci Pavol nemohol navštíviť synagógu, synagóga (grécke *synagógé* má význam aj *zhromaždenie*) mohla zájsť k nemu. Miestnym predstaviteľom židovstva chcel vyjadriť, že sa cíti nevinný a že bol uväznený len „pre nádej Izraela“ (Sk 28,20; pozri aj Sk 23,6; 24,15 a 26,6–8). Jeho zámerom nebolo ani tak brániť sa, ale skôr vytvoriť atmosféru, ktorá by mu umožnila kázať evanjelium a ukázať, že Ježišovo vzkriesenie bolo naplnením nádejí patriarchov Izraela. Židia boli prekvapení, lebo o Pavlovi nemali z Jeruzalema žiadne inštrukcie. Preto sa rozhodli, že si ho vypočujú.

- **Prečítaj si text Sk 28,22. Napriek tomu, že kresťanská „sektá“ nemala medzi miestnymi Židmi dobré meno, boli pripravení vypočuť si Pavla a spoznať jeho názory. O čom to svedčí? Ako by si mal pristupovať k ľuďom, ktorých názory sú odlišné od tvojich?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

VÍŤAZSTVO EVANJELIA

³⁰Pavol ostal celé dva roky vo svojom najatom byte a prijímal všetkých, ktorí k nemu prichádzali. ³¹Ohlasoval Božie kráľovstvo a učil o Pánovi Ježišovi Kristovi s úplnou odvahou a bez prekážok. (Sk 28,30.31)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Skutky 28,23–31. Čo bolo obsahom Pavlovho posolstva? Čo ho motivovalo citovať v danom kontexte proroka Izaiáša?

Slová z Izaiáša 6,9.10 opisujú, čo sa stane, keď ľudia odmietnu prijať Božie posolstvo. Hoci niektorí Židia zvestovanému evanjeliu uverili, iní Pavlovo evanjelium odmietli. Apoštol sa opäť raz musel rozhodnúť, že sa obráti s posolstvom dobrej správy na pohanov (Sk 13,46.47; 18,6).

V Ríme musel Pavol čakať dva roky, kým si ho cisár vypočul. A hoci bol obmedzený svojím domácim väzením, Pavol tento čas slobodne využíval na kázanie evanjelia tým, ktorí ho prišli navštíviť. Posledné verše knihy Skutkov zdôrazňujú víťazstvo evanjelia, ktorého pokrok nemohla zadržať žiadna moc – či už išlo o predstaviteľov židovstva, alebo o rímske zákony.

Nie je celkom jasné, prečo Lukáš končí svoju knihu práve na tomto mieste. Vieme totiž, že pre nedostatok dôkazov bol Pavol z tohto „väzenia“ prepustený, vydal sa na ďalšiu misijnú cestu a neskôr bol opäť zatknutý, privedený do Ríma a popravený (2Tim 4,6–8). Dôvodom môže byť, že Lukáš v Skutkoch nepíše Pavlov životopis, ale sleduje jasný cieľ: ukázať, že evanjelium sa v priebehu veľmi krátkeho času dostalo z Jeruzalema a Judska nielen do Samárie, ale napokon až do vzdialeného Ríma, ktorý v tomto zmysle mohol predstavovať „kraj zeme“ (Sk 1,8).

„Pavlova trpezlivosť a radostná myseľ počas dlhého a nespravodlivého väzenia, jeho odvaha a viera boli ustavičným kázaním. Jeho duch, tak odlišný od ducha sveta, svedčil, že je obdarený nadpozemskou mocou. Jeho príklad bol kresťanom výzvou, aby výraznejšie obhajovali to, čo Pavol nemohol hlásať verejne. Taký vplyv mali apoštolove putá. Vtedy totiž, keď sa zdalo, že svoju silu nemôže užitočne uplatniť, ba vlastne nemôže urobiť ani najmenej, práve vtedy zbieral snopy pre Krista z polí, na ktoré, podľa všetkého, nemal nijaký prístup.“ (AA 464; SA 278)

Z pohľadu poverenia, ktoré dostali Kristovi učeníci, môžeme povedať, že kniha Skutkov – alebo história šírenia evanjelia – sa ešte neskončila. A práve tu sa k príbehu pridáva každý z nás. Počas storočí sa ku knihe Skutkov „pripísalo“ mnoho dramatických a strhujúcich kapitol, ktoré boli niekedy písané krvou verných Božích služobníkov. Teraz sme na rade my, aby sme pridali ďalšiu kapitolu. Veď poverenie, ktoré dal Ježiš učeníkom, sa vzťahuje aj na nás. Veríme, že čoskoro sa toto dielo zavŕši – „A potom príde koniec.“ (Mat 24,14)

APLIKÁCIA

■ Čo môžeš ty sám urobiť preto, aby sa posolstvo evanjelia prakticky prejavovalo v tvojom okolí? Čo pre to môže urobiť vaše zborové zhromaždenie?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Kristus zveril cirkvi posvätnú úlohu. Každý jej člen by mal svetu sprostredkovať nebeskú zvesť s pokladmi Božej milosti – Kristovo nevyspytateľné bohatstvo. Spasiteľ po ničom tak netúži ako mať (358) pomocníkov, ktorí predstavujú svetu jeho ducha a povahu; a svet nič tak nepotrebuje ako prejav Spasiteľovej lásky v ľuďoch. Celé nebo čaká na poslov, prostredníctvom ktorých by Boh mohol zjavovať moc kresťanstva.“ (AA 600; SA 358.359)

„Pán už dlho čaká na to, aby Duch služby prebudil celú cirkev, aby každý jej člen pracoval pre neho podľa svojich schopností. Keď členovia Božej cirkvi budú konať zverené dielo v zanedbaných oblastiach doma alebo v zahraničí na základe evanjelijného príkazu, potom bude čoskoro celý svet počuť výstrahu a Pán Ježiš sa vráti na zem v moci a veľkej sláve.“ (AA 111; SA 70)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Akým spôsobom Lukáš vykresľuje Pavlovu vieru počas jeho putovania do Ríma? Ako táto viera ovplyvnila ľudí, s ktorými prišiel Pavol do kontaktu?
2. Napriek všetkému, čím Pavol prešiel, nikdy sa nevzdal ani svojej viery, ani svojho poslania. V Ríme pokračoval vo zvestovaní aj napriek obmedzenej osobnej slobode. Čo by sme mali urobiť vtedy, keď sme v pokušení vzdať sa hlásania evanjelia?
3. Prečítajte si text Rim 1,14.15. Prečo sa Pavol cítil ako dlžník voči pohonom a bol pripravený kázať evanjelium aj v Ríme? V akom zmysle sme aj my dnes dlžníkmi? Uvažujte aj o nasledovnom citáte: „Záchrana duší by mala byť životným dielom každého, kto vyznáva Krista. Sme dlžníkmi svetu, lebo sme od Boha dostali dar milosti, zasvietilo na nás svetlo poznania a objavili sme krásu a moc pravdy.“ (4T 53)
4. Znova si prečítajte verše z proroka Izaiáša (6,9.10), ktoré Pavol použil vo svojom svedectve Židom v Ríme. Ako sa tieto myšlienky môžu vzťahovať na nás? Áno, dostali sme veľké poznanie pravdy, ale ak sa voči nej zatvrdíme – či už celej, alebo časti, ktorá je v rozpore s našimi túžbami – hrozí nám duchovné nebezpečenstvo. Aké? Čo môžeme urobiť, aby sme žili v súlade s posolstvom evanjelia?